

Sa sednice Saveta časopisa

Redovna sednica Saveta časopisa »Vojno delo« održana je 26. decembra 1984. godine, u Domu JNA u Beogradu. Izveštaj o radu Saveta, Redakcijskog odbora i Redakcije »Vojnog dela« u 1984. godini podneo je predsednik Saveta časopisa general-potpukovnik Georgije Jovičić. Sednici je prisustvovao i u njenom radu učestvovao i načelnik Generalštaba JNA general-pukovnik Petar Gračanin.

Sa te sednice za čitaoce »Vojnog dela« donosimo izveštaj predsednika Saveta časopisa, u celini diskusiju načelnika Generalštaba JNA i sižee svih ostalih diskusija članova Saveta i Redakcijskog odbora.

General-potpukovnik
GEORGIJE JOVIČIĆ

Okosnicu sadržaja „Vojnog dela“ u 1984. godini činila su ključna pitanja vojne nauke i teorije ratne veštine

Izveštaj o radu Saveta, Redakcijskog odbora i Redakcije časopisa „Vojno delo“

Na prošloj sednici Saveta časopisa, održanoj 13. decembra 1983. godine, usvojili smo Programsku orijentaciju »Vojnog dela« za period od 1984. do 1985. godine, kojom su definisane osnovne tematske oblasti i težišni zadaci Redakcijskog odbora i Redakcije časopisa, što je činilo osnovu uređivačke politike u protekloj godini.

Savet časopisa, na današnjoj sednici treba da analizira rad i sadržaj »Vojnog dela« u protekloj godini i da oceni: (1) kako je realizovana Programska orijentacija u 1984. godini; (2) da li je uređivačka politika časopisa bila u skladu sa Programskom orijentacijom; (3) koliko je »Vojno delo« odgovorilo potrebama i zahtevima koji su proisticali iz aktuelnih društveno-političkih kretanja u nas i u svetu, kao i iz sadašnjeg stanja i tendencije razvoja naše vojnonaučne misli.

Pored toga, Savet treba da analizira rad Redakcijskog odbora i Redakcije, kao i rad Saveta, odnosno njegov doprinos ostvarivanju funkcije koju časopis ima, zatim da ukaže na težišne zadatke i na one tematske oblasti i područja koja treba da predstavljaju okosnicu sadržaja časopisa u 1985. godini.

I

Polazeći od utvrđene Programske orijentacije Redakcijski odbor i Redakcija časopisa u ovoj godini izvršili su sledeće težišne zadatke:

1. U prva tri broja »Vojnog dela« (broj 1/84. bio je u celini tematski) objavljeno je 31 saopštenje i diskusija sa okruglog stola na temu: »Tehničko-tehnološki razvoj i odbrambene pripreme društva«, s ciljem da se doprinese naučnom sagledavanju uticaja tehničko-tehnološkog razvoja na naša doktrinarna opredeljenja u pripremama društva za odbranu i, posebno, uticaja tog razvoja na promene i razvoj ratne veštine. Saznanja koja su proistekla sa ovog naučnog skupa, a koja su prezentirana na stranicama časopisa, značajna su ne samo za definisanje dugoročne strategije razvoja opštenarodne odbrane i društvene samozaštite nego i strategije tehnološkog razvoja Jugoslavije.

2. Na prigodan način obeležena je godišnjica rođenja druga Tita, kao i značajni jubileji iz narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije (40-godišnjica desanta na Drvar, 40-godišnjica obaveštajno-bezbednosne službe u JNA, 40-godišnjica Korpusa narodne odbrane i Graničnih jedinica Jugoslavije, 40-godišnjica formiranja Prve armijske grupe NOVJ i 40-godišnjica beogradske operacije).

3. U izučavanju i teorijskom uobličavanju Titovog revolucionarnog vojnog stvaralaštva, kao trajne inspiracije i putokaza u razvoju naše vojne misli i prakse, »Vojno delo« je i u ovoj godini objavljujući nekoliko priloga tome dalo odgovarajući doprinos.

4. Uloženi su značajni naponi da se u časopisu više nego do sada objavljuju prilozi iz oblasti vojne nauke i teorije ratne veštine. Na osnovu analize objavljenih priloga prema tematskim oblastima, može se reći da su okosnicu sadržaja »Vojnog dela« u 1984. godini činila ključna pitanja naše koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane, a posebno vojne nauke i ratne veštine.

5. U teorijskoj razradi stavova našeg osnovnog doktrinarnog dokumenta za pripremanje i vođenje oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu i primeni tih stavova, objavljivanjem neko-

liko priloga nastojala se podstaći teorijska misao o bitnim pitanjima strategije i doktrine oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu.

6. S obzirom na jačanje vojnog faktora i sve izraženiju primenu vojne sile u međunarodnim odnosima, Redakcijski odbor i Redakcija posebnu pažnju su posvetili sistematskom praćenju i izučavanju razvoja ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja. Pri tome, težište je bilo na njihovim teorijsko-metodološkim iskustvima u oblasti vojne nauke, a posebno ratne veštine.

7. Objavljeno je nekoliko priloga u kojima su uopštavana iskustva iz lokalnih ratova i vojnih intervencija, prvenstveno ona iskustva koja se mogu koristiti u izgradnji našeg sistema opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i u razvoju teorije i prakse ratne veštine.

8. Zanačajna pažnja posvećivana je i izučavanju i uopštavanju iskustava iz NOR-a i revolucije. Objavljeno je nekoliko priloga u kojima su razmatrana značajna pitanja političke i vojne strategije NOR-a i analizirana ona iskustva koja se mogu ugrađivati u savremena saznanja naše vojne nauke i u praktična rešenja odbrane i zaštite našeg društva.

9. U skladu sa Programskom orijentacijom i odlukom Redakcijskog odbora, Redakcija časopisa je izvršila potrebne tehničke pripreme za održavanje okruglog stola o temi: »Rukovođenje u opštenarodnoj odbrani i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama«. Međutim, rasprava o ovoj temi odložena je za 1985. godinu.

II

U šest izdatih brojeva »Vojnog dela« (broj 6/83. i 1—5/84), u periodu od prošle do današnje sednice Saveta časopisa, objavljen je 101 prilog od čega 98 autorskih i 3 redakcijska, kojima su obuhvaćene sve tematske oblasti iz Programske orijentacije. Obim navedenih brojeva je 1.232 štampane stranice (77 štamparskih tabaka ili 100 autorskih tabaka). Broj objavljenih priloga i njihov ukupan obim približno su isti kao i prethodne godine.

Iako je teško dosledno razvrstati objavljene priloge prema tematskim oblastima, kako su one navedene u Programskoj orijentaciji (jer sadržaji većine članaka nisu samo iz jedne oblasti, već obuhvataju više njih), ipak ćemo to učiniti radi naše osnovne orijentacije i svestranije analize stepena ostvarivanja Programske orijentacije.

Pregled objavljenih priloga prema tematskim oblastima

1. Opšta (marksistička) teorija o ratu — — —	2 priloga
2. Dalji razvoj koncepcije i doktrine ONO i DSZ —	18 priloga
3. Vojna nauka i teorija ratne veštine — — —	32 priloga
4. Idejno-političko i psihološko osposobljavanje oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane	2 priloga
5. Rukovođenje opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama — — — — — — — —	3 priloga
6. Teorijsko uopštavanje iskustava iz prakse — —	2 priloga
7. Materijalno i zdravstveno obezbeđenje u opštenarodnom odbrambenom ratu — — — — — — —	6 priloga
8. Iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata — — — — — — — — — —	9 priloga
9. Razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja — — — — — — — — — — — —	10 priloga
10. Ostalo:	
— krtički osvrti i prikazi knjiga — — — —	6 priloga
— informacije — — — — — — — —	4 priloga
— ostali članci — — — — — — — —	7 priloga
UKUPNO:	101 prilog

Potrebno je naglasiti da je posebno bilo teško valjano razvrstati objavljene priloge iz sledećih tematskih oblasti: dalji razvoj koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite; vojna nauka i teorija ratne veštine; rukovođenje opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama i teorijsko uopštavanje iskustava iz prakse — jer je njihovim sadržajima obuhvaćena problematika iz skoro sve četiri navedene oblasti.

Iz pregleda objavljenih priloga uočava se da je najveći broj priloga iz oblasti: dalji razvoj koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite; vojna nauka i teorija ratne veštine; iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata; razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja sa ukupno 69 priloga ili preko 68 odsto svih objavljenih priloga.

Ako podatke o broju objavljenih priloga u pojedinim tematskim oblastima uporedimo sa podacima iz 1983. godine, onda se može istaći, što je veoma značajno, da je u oblasti *vojna nauka i teorija ratne veštine* objavljeno za preko 114 odsto više priloga. To dokazuje da je tematika ove oblasti predstavljala okosnicu sadržaja časopisa.

Međutim, uočava se da je u pojedinim tematskim oblastima malo priloga — svega po dva.

III

Radna grupa Redakcijskog odbora izvršila je analizu svih tekstova objavljenih u ovoj godini. Budući da ovom prilikom nije moguće, a nije ni potrebno iznositi pojedinačne ocene za svaki objavljeni prilog, istaći ću samo bitne kvalitativne ocene za tematske oblasti u celini.

1. Problematika tematske oblasti *opšta (marksistička) teorija o ratu* u ovogodišnjoj ediciji »Vojnog dela«, po broju objavljenih priloga, bila je simbolično tretirana. Objavljena su svega dva priloga. Međutim, treba imati u vidu da se i drugi brojni članci prema problematici koju obrađuju mogu razvrstati u ovu oblast. Budući da su teme ova dva priloga veoma aktuelne, sa teorijskog i praktičnog stanovišta, može se reći da oni predstavljaju podsticaj za šire rasprave i dublja teorijska poniranja u probleme ograničenog i specijalnog rata.

Sa stanovišta ciljeva, postavljenih Programskom orijentacijom, rezultatima u ovoj oblasti ne možemo biti zadovoljni. Nameće se pitanje šta činiti da »Vojno delo« u narednom periodu aktivnije, produbljuje i pravovremeno prati najznačajnija kretanja i događaje u svetu na vojno-političkom planu, a posebno pojave vezane za politiku sa pozicija sile (pretnje i upotrebe vojne sile). Sigurno je da odgovor na ovo pitanje nije lako pronaći. Možda je put u traženju odgovora čvršće povezivanje i saradnja »Vojnog dela« sa naučnim ustanovama u oružanim snagama i u društvu koje se bave izučavanjem tih problema.

2. U okviru tematske oblasti *dalji razvoj koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite* objavljeno je 18 priloga u kojima su razmatrana brojna pitanja odbrane i zaštite našeg društva, sa teorijskog i praktičnog stanovišta.

S obzirom na značaj problematike iz ove oblasti koja je tretirana u prilogima, može se reći da je njihova teorijska i praktična

aktuelnost naglašena. Osnovni stavovi koji se odnose na dosadašnja ostvarenja i pravce daljeg razvoja koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite su u skladu sa temeljnim opredeljenjima Saveza komunista Jugoslavije i ostalih socijalističkih snaga našeg društva u toj oblasti.

Naučni i stručni nivo objavljenih priloga je na zavidnoj visini. Posebno je značajno to što se u njima ne daju samo odgovori na neka ključna teorijska i praktična pitanja našeg odbrambeno-samozaštitnog organizovanja, već se podstiču rasprave o mogućim interesantnim pojavama koje su u neposrednoj ili posrednoj vezi sa odbranom našeg društva.

Značajno je istaći i to da preko 44 odsto autora priloga iz ove oblasti nisu vojna lica ili nisu lica koja se profesionalno bave delatnostima odbrane i zaštite. To je značajan indikator uspešne saradnje naučnih radnika iz društva i iz oružanih snaga u izučavanju i rasvetljavanju pitanja koja su od interesa za daljnji razvoj i izgradnju koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

U celini gledano, prilozi iz ove tematske oblasti prema aktuelnosti razmatrane problematike, teorijsko-metodološkoj zasnovanosti, naučno-stručnom nivou obrade i postignutim saznanjima predstavljaju značajan doprinos razvoju naše vojnonaučne misli i unapređenju prakse u oblasti odbrane i zaštite našeg društva.

3. U oblasti *vojna nauka i teorija ratne veštine*, u ovoj godini, objavljeno je najviše priloga — 32. Ovaj podatak pokazuje da je u ovoj godini ostvarena težnja da prilozi iz ove oblasti budu dominantni u sadržaju »Vojnog dela«. Problematika koja je razmatrana u objavljenim priložima iz ove oblasti je raznovrsna. Najviše su razmatrana pitanja koja se odnose na uticaj tehnike i tehnologije na način vođenja rata i u skladu sa tim na ukupne pripreme društva za odbranu i zaštitu.

Od ukupno 32 priloga samo se u manjem broju članaka konkretno razmatraju neka pitanja izgrađenosti vojne nauke a nešto su brojniji članci u kojima se problematizuju pitanja ratne veštine. Nismo u potpunosti zadovoljni brojem objavljenih članaka u kojima su razmatrana ključna pitanja naše strategije oružane borbe. Ovo tim pre što je u prošloj godini izdat osnovni doktrinarni dokument za pripremanje i vođenje oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu, po čijim stavovima je bilo nužno i korisno voditi raspravu na stranicama našeg časopisa radi stvaralačke primene i razrade tih stavova u praksi.

Idejna usmerenost svih priloga u skladu je sa osnovnim opredeljenjima naše koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, kao i sa marksističkim pristupom o dijalektičkoj ~~nam~~anovanosti ratne veštine, njenih konstitutivnih činilaca i njihovom međusobnom povezanošću i uslovljenošću. Naučni i stručni nivo objavljenih priloga je dosta neujednačen što je i razumljivo, budući da su rezultat stvaralaštva autora raznih stručnih profila, metodološke usmerenosti i osposobljenosti i da su nastali iz različite naučne i empirijske građe. Međutim, gledano u celini, prilozi imaju solidan teorijsko-metodološki pristup problemima koje razmatraju.

4. Tematska oblast *idejno-političko i psihološko osposobljavanje oružanih snaga i drugih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite*, zastupljena je samo sa dva priloga, što je znatno manje nego u 1983. godini kada je objavljeno 14 priloga. U objavljenim priložima obuhvaćena je veoma uska problematika. Uz to, oni predstavljaju samo pokušaje da se podstakne šira rasprava o pitanjima koja pokreću.

Redakcijski odbor i Redakcija časopisa moraće ubuduće da ulažu više napora za obezbeđenje aktuelnijih i kvalitetnijih priloga u kojima se tretiraju značajna pitanja idejno-političkog osposobljavanja svih subjekata opštenarodne odbrane i društvene samozaštite.

5. U tematskoj oblasti *rukovođenje opštenarodnom odbranom i društvenom samozaštitom i rukovođenje i komandovanje oružanim snagama* »Vojno delo« je na svojim stranicama objavilo tri priloga, što je približno na nivou prethodnih godina. U njima su razmatrana veoma značajna pitanja rukovođenja i komandovanja, kao što su: usklađivanje i objedinjavanje aktivnosti u zonama borbenih dejstava, razmena informacija u borbenim situacijama na nivou združenih taktičkih jedinica i mesto i uloga starešina u sistemu rukovođenja i komandovanja.

Svi objavljeni prilozi su veoma aktuelni, sa teorijskog i praktičnog stanovišta, i imaju dobar metodološki pristup problemima koje pokreću. Smatramo da prilozi iz ove oblasti po svojim sadržajima, načinu razmatranja problema, analizi rezultata istraživanja i izvođenju stavova predstavljaju značajan doprinos razvoju naše vojno-naučne misli i unapređenju prakse rukovođenja i komandovanja. To potvrđuje i činjenica da se ti radovi koriste kao stručna i naučna literatura u nastavnom procesu u nekim našim vojnim školama.

6. U ovoj godini objavljena su dva priloga u kojima je pokušano da se *teorijski uopšte iskustva iz prakse* i to iz obaveštajno-bezbednosne službe naših oružanih snaga i primene timskog rada u ruko-

vođenju i komandovanju. Bez obzira na njihovu teorijsku i praktičnu aktuelnost i značaj postignutim ne možemo biti zadovoljni, posebno ako se ima na umu značaj tog uopštavanja kako za unapređenje prakse tako i za razvoj vojnonaučne misli.

Redakcija časopisa i Redakcijski odbor u narednoj godini moraju uložiti mnogo veći napor u pronalaženju i angažovanju autora koji će u svojim prilogima tretirati aktuelne probleme iz prakse, spajajući i međusobno prožimajući teorijska znanja i praktična iskustva u oblasti pripremanja naših oružanih snaga i društva u celini za opštenarodni odbrambeni rat.

7. Iz oblasti *materijalnog i zdravstvenog obezbeđenja u ONOR-u* objavljeno je šest priloga. U odnosu na prošlu godinu, kada je objavljen samo jedan prilog, to predstavlja kvantitativni napredak. U njima je razmatrana raznovrsna problematika vezana za funkcionisanje pozadinskog obezbeđenja u uslovima opštenarodnog odbrambenog rata, a posebno problematika tehničkog, intendantskog i sanitetskog obezbeđenja. Prilozi su veoma aktuelni ali sa različitim teorijsko-metodološkim pristupom. Bez obzira na to ovi prilozi su značajan doprinos, pre svega unapređenju prakse, ali i razvoju vojnonaučne misli u oblasti materijalnog i zdravstvenog obezbeđenja naših oružanih snaga.

8. Iz okvira tematske oblasti *iskustva iz NOR-a i ratova vođenih posle drugog svetskog rata* objavljeno je devet priloga od čega se šest odnosi na iskustva iz NOR-a, a tri na iskustva iz lokalnih ratova vođenih poslednjih godina.

Četiri od šest priloga koji se odnose na iskustva iz NOR-a posvećeni su obeležavanju značajnih događaja iz našeg rata i revolucije. Smatramo da je doprinos tih priloga razvoju naše vojnonaučne misli i unapređenju prakse u celini skroman i da se moglo više postići. Misli se, pre svega, na zahtev da se manje opisuju događaji i vraća istoriji, a da se više okreće budućnosti, analizi i isticanju onih iskustava koja mogu doprineti obogaćenju teorije i unapređenju savremene prakse.

Prilozi u kojima su analizirana i uopštavana iskustva iz lokalnih ratova vođenih 80-tih godina, veoma su aktuelni i po teorijskoj zasnovanosti, idejnoj usmerenosti i, posebno, po stručnom i naučnom nivou obrade predstavljaju značajan doprinos teoriji i praksi naše ratne veštine i, šire, daljem razvoju našeg koncepta odbrane i zaštite.

9. Zastupljenošću brojem priloga (devet) u kojima se komentariše i analizira *razvoj ratnih doktrina i oružanih snaga drugih zemalja* možemo biti zadovoljni u odnosu na raniji period. U člancima se,

uglavnom, obrađuju aktuelna pitanja. Ipak, u većini priloga, uz korrektni metodološki postupak, dominira opisivanje i komentar kao pristup. Zbog neujednačenog pristupa i različite dubine u razmatranju pitanja, različit je i njihov naučni i stručni nivo a time i različit doprinos razvoju vojnonaučne misli i unapređenju naše prakse.

Redakcija časopisa i Redakcijski odbor u narednoj godini moraju posvetiti veću pažnju iniciranju i negovanju analitičkog pristupa u praćenju dostignuća i tendencija razvoja ratnih doktrina oružanih snaga stranih zemalja, jer na taj način se najbolje mogu prikupiti iskustva koja će biti korisna za našu vojnu misao i praksu, posebno za našu ratnu veštinu i izgradnju oružanih snaga.

10. Časopis »Vojno delo« je i ove godine, kao i ranije, nastojao da na svojim stranicama donosi prikaze, odnosno kritičke osvrtne no-voobjavljenih knjiga, pre svega onih koje predstavljaju određen doprinos razvoju naše vojnonaučne misli, posebno teorije ratne veštine. Smatramo da je časopis postigao značajan napredak u pogledu kvaliteta tih prikaza i da takvu orijentaciju treba nastaviti i u narednim godinama.

11. Moramo konstatovati da ni u ovoj godini u časopisu nema dovoljno polemike o ključnim teorijskim problemima ratne veštine i to na svim njenim nivoima (strategije, operatike i taktike), kao i o suštinskim pitanjima daljeg razvoja koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i izgradnje oružanih snaga. Poznato je da je dublji teorijsko-istraživački prodor uz sučeljavanje različitih mišljenja i stavova jedan od bitnih uslova razvoja vojne misli. Zbog toga, Redakcijski odbor i Redakcija časopisa u narednim godinama moraju više inicirati i usmeravati polemičke rasprave na stranicama »Vojnog dela«.

IV

Na osnovu ove kratke analize sadržaja časopisa može se zaključiti da je u ovoj godini znatno poboljšana struktura objavljenih priloga, u smislu osnovne koncepcijske orijentacije »Vojnog dela«. Takvu orijentaciju časopis treba da sadrži i ubuduće, kako bi mogao uspešno da vrši funkciju opštevojnog teorijskog glasila.

Međutim, i pored napora Redakcijskog odbora i Redakcije da se proširi krug saradnika i obezbedi veći broj aktuelnih i kvalitetnih priloga, broj ponuđenih priloga kao i broj saradnika bio je približno na nivou prethodnih godina. Ponuđeno je 130 priloga, od kojih je

objavljeno 57, odbijeno je 19, jedan broj je pripremljen za objavljivanje, a ostali su na stručnim ocenama ili kod autora na doradi.

Od ukupnog broja objavljenih autorskih priloga 65 odsto autori su iz oružanih snaga, a ostalih 35 odsto autori su izvan oružanih snaga. Iako je u odnosu na prošlu godinu broj saradnika izvan oružanih snaga manji (ove godine 35, a prošle 45), on ipak ukazuje na otvorenost našeg časopisa.

Treba istaći i to da je u ovoj godini u časopisu po prvi put saradivalo 36 autora ili 40 odsto od svih autora. Međutim, zabrinjava podatak da časopis dobija relativno malo priloga od starešina iz komandi i jedinica naših oružanih snaga. Redakcijski odbor, a posebno Redakcija moraju ubuduće više podsticati i angažovati te starešine u teorijskom uopštavanju iskustava iz sopstvene prakse i njihovom prezentiranju na stranicama našeg časopisa.

U 1984. godini štampano je šest brojeva »Vojnog dela« čiji je ukupan tiraž 38.800 primeraka ili u proseku 6.433 primeraka po jednom broju, što je približno na prošlogodišnjem nivou. U odnosu na prošlu godinu ukupni troškovi su veći za oko 15 odsto zbog poskupljenja štamparskih usluga i povećanih iznosa honorara.

Nedavnom reorganizacijom Centra visokih vojnih škola »Maršal Tito« i Centra za strategijska istraživanja Generalštaba JNA, formiran je Centar oružanih snaga za strategijska istraživanja i studije »Maršal Tito« u čijem sastavu se nalazi i Redakcija časopisa »Vojno delo«, kao posebna organizacijska jedinica. Ovakvo organizacijsko rešenje je dobro budući da stvara povoljnije uslove za neposrednije povezivanje naučnoistraživačkog i nastavnog (studijskog) rada i izdavačke delatnosti. Međutim, zbog specifičnosti časopisa i njegove funkcije, Redakcija »Vojnog dela« u svom radu mora imati slobodu inicijative i stvaralaštva u ostvarivanju uređivačke politike.

I na kraju, možemo konstatovati da je tematika časopisa u celini, u ovoj godini, bila raznovrsna, da »Vojno delo« odgovara svojoj nameni i da je u funkciji razvoja naše vojne teorije i koncepcije i doktrine opštenarodne odbrane i društvene samozaštite. To potvrđuje da je uređivačka politika časopisa bila u skladu sa Programskom orijentacijom i da su Redakcijski odbor i Redakcija uspešno izvršili svoje zadatke.

General-pukovnik
PETAR GRAČANIN

Časopis „Vojno delo“ treba da postane ogledalo u kojem se odslikavaju naši napori i rezultati u razvoju ratne veštine

U raspravi koja je danas vođena i u izveštaju predsednika Saveta časopisa »Vojno delo« data je svestrana analiza i objektivna ocena ostvarenja programske i tematske orijentacije »Vojnog dela« u 1984. godini. Smatram da časopis svojim sadržajem u dobroj meri odražava naše aktuelne potrebe teorijskog i praktičnog delovanja u vojnoj sferi. S tim je u uskoj vezi i činjenica da su prilozi koje objavljuje »Vojno delo« na zavidnom teorijskom nivou, što je časopisu obezbedilo visok renome u armijskoj javnosti i u društvu, pa i u nekim vojnonaučnim krugovima u inostranstvu. Sa zadovoljstvom možemo konstatovati da je kontinuitet ovog našeg opštevojnog teorijskog glasila u svakom pogledu očuvan, pre svega u idejnoj i naučnoteorijskoj orijentaciji i u kvalitetu priloga koje objavljuje.

Zahvaljujući tome što Redakcijski odbor dobro vodi uređivačku politiku i celovitom angažovanju Redakcije na okupljanju saradnika — autora i recenzenata, »Vojno delo« je u naznačenom smislu i ove, 1984. godine postiglo zapažene rezultate. Međutim, to ne znači da ti rezultati nisu mogli i da neće u narednoj godini biti i veći i značajniji. Na to je ukazano i u izveštaju predsednika Saveta. Gotovo u svakom njegovom delu, pored dostignuća, ukazano je i na nedostatke, propuste i nedorečenosti, kraće rečeno, na pitanja i probleme

koje valja rešavati u drugoj godini realizacije dvogodišnjeg programa. S tim u vezi želim da u najkraćim crtama izložim i svoje viđenje nekih pitanja i problema i da dam neke sugestije i preporuke za budući rad.

1. U izveštaju je naveden podatak da je broj objavljenih priloga iz oblasti vojne nauke i teorije ratne veštine bio veći za više od 114 odsto nego 1983. godine, što svakako znači znatan napredak. Ali kad se svestranije analiziraju objavljeni članci iz ove oblasti uočljivo je da se sadržaji većine tih članaka odnose na uticaj tehnike i tehnologije na ratnu veštinu. Mnogo manje je onih članaka i studija u kojima se problematizuju neka pitanja ratne veštine. Očigledno je da struktura članaka iz ove oblasti ne odgovara u potpunosti aktuelnim potrebama teorije i prakse ratne veštine. To potvrđuje i podatak koji je dat u izveštaju da na stranicama časopisa nisu tretirana ključna pitanja strategije oružane borbe, i to u godini u kojoj smo trebali intenzivnije raditi na razradi našeg novog doktrinarnog dokumenta o pripremanju i vođenju oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu. S pravom se očekivalo da će taj teorijsko-normativni dokumenat pobuditi interesovanje i podstaći teorijsku raspravu o ključnim problemima naše strategije oružane borbe. Kritička rasprava o tim problemima je neophodna, budući da se mnoge činjenice i saznanja u toj oblasti brzo menjaju. Zbog toga su potrebne uvek nove ideje i nova rešenja u okviru opšte i trajno vodeće ideje o opštenarodnoj odbrani.

Ja se na ovom problemu zadržavam duže, ne bez razloga. Iz godine u godinu konstatujemo da u »Vojnom delu« nemamo dovoljno teorijskih rasprava o problemima iz oblasti ratne veštine. Pitanje se nameće samo po sebi: da li smo deficitarni u idejama, oskudni u saznanjima ili, možda, normativizam u teoriji guši kritičku misao? Rekao bih da od svega toga ima ponešto. Moramo preduzeti sve potrebne mere da postaknemo i usmerimo ljude da slobodno kritički promišljaju probleme ratne veštine. Smatramo da smo stvorili neophodne pretpostavke za brži i bogatiji razvoj naše vojne misli. Rezultati istraživanja u oblasti ratne veštine u našim naučnim i nastavnim ustanovama trebalo bi da se pokažu i u teorijskom časopisu. Konačno, želim da istaknem da časopis »Vojno delo« treba da postane ogleдалo u kojem se odslikavaju naši naponi i rezultati u razvoju ratne veštine.

Redakcija u narednom periodu mora da učini i veći napor da animira sve afirmisane i potencijalne autore. To se može postići

češćim neposrednim kontaktima i organizovanim akcijama Redakcije i svih nas. U mirnodopskoj praksi jedinica, štabova, komandi, škola i ustanova stečena su znatna iskustva u primeni odredaba našeg doktrinarnog dokumenta, pa treba očekivati njihovo teorijsko uopštavanje i prezentiranje na stranicama »Vojnog dela«.

2. Na prošlogodišnjoj sednici Saveta naglasio sam da bi jedan od dugoročnih zadataka »Vojnog dela« trebalo da bude bavljenje koncepcijsko-doktrinarnim pitanjima opštenarodne odbrane zahvaćenim opštejugoslovenskim projektima »Titovo vojno delo« i »Pripremljenost društva za opštenarodnu odbranu i društvenu samozaštitu«. Prvim se projektom istražuju ishodišta koncepcije i doktrine, a drugim stanje odbrambene pripremljenosti, odnosno osposobljenosti svih struktura društva za odbranu. Prvi rezultati su već dobijeni, budući da su završene određene faze istraživanja. Međutim, atiče se utisak da još nije izgrađen pravi način komuniciranja institucija, nosilaca pomenutih i drugih istraživačkih projekata, s jedne strane, i »Vojnog dela«, s druge strane, jer još uvek na stranicama časopisa nema informacija o procesima i rezultatima istraživanja.

3. Ovom prilikom se ne bih zadržavao na analizi pojedinih tematskih oblasti iz Programske orijentacije. Osvrnuo bih se samo na oblast rukovođenja i komandovanja, za koju se u izveštaju, pored ostalog, ističe: »Za dva priloga može se reći da su oblikovani po načelima naučnih studija. To potvrđuje i činjenica da se ti radovi koriste kao stručna i naučna literatura u nastavnom procesu u nekim visokim vojnim školama.« Mišljenja sam da svi zajedno moramo činiti napore da ovakvu funkciju dobije najveći broj objavljenih članaka, jer će to biti jedan od najznačajnijih indikatora istinskog uspeha uređivačke politike u ostvarivanju zadataka koje časopis ima.

4. U rezimeu izveštaja navedeno je da je u 1984. godini bilo 40 odsto novih autora, što raduje ali i nameće pitanje — zašto se češće nisu javljali stari, iskusniji, oprobani i dokazani saradnici, poznatih afiniteta i opredeljenja? Razloga za to može biti više i zato nemam nameru da ih navodim. Međutim, sigurno je da naučni i teorijski rad nismo uvek adekvatno vrednovali. Pored materijalnog stimulansa moramo pronalaziti i druge oblike stimulacije koji bi još više aktivirali afirmisane vojne teoretičare i druge neafirmisane stvaraoce za saradnju u časopisu.

Na kraju ovog kraćeg osvrta na uređivačku politiku »Vojnog dela« i njenu realizaciju u protekloj godini treba istaći da i najmanji

doprinos razvoju opštenarodne odbrane i društvene samozaštite, ratne veštine i drugih vojnih nauka znači nov, specifičan korak ka ostvarivanju Dugoročnog programa ekonomske stabilizacije, a to i jeste najvažniji zadatak komunista i svih pripadnika naših oružanih snaga. Svaki pomak u teoriji vojne nauke, a posebno ratne veštine, širi horizonte vlastite moći. U ovom kompleksnom procesu vojna publicistika, a posebno »Vojno delo« ima zapaženo mesto i ulogu koju je do sada uspešno ostvarivalo. Verujem da će tako nastaviti i ubuduće, jer za to ima neophodne uslove.

General-potpukovnik VOJISLAV MIKIĆ. Mislim da je godina dana, odnosno vreme između dve redovne sednice Saveta, kratak period za objektivno ocenjivanje rezultata koje ostvaruje »Vojno delo«, jer se radi o samo šest brojeva. Međutim, ako nam je zadatak da ocenimo kako je realizovana uređivačka politika u 1984. godini, moramo poći od činjenice da su sadržaji oko 70 odsto priloga tretirali upravo onu problematiku kojom časopis i treba da se bavi. Na osnovu toga, mislim da možemo biti zadovoljni ostvarenim rezultatima »Vojnog dela« u protekloj godini. Takođe, mislim da podatke o broju objavljenih priloga prema tematskim oblastima u 1984. godini, i njihovo upoređivanje sa podacima iz prethodnih godina, treba posmatrati uslovno. U vođenju uređivačke politike ne mogu se uspostavljati (i zadovoljavati) neki unapred dati odnosi između sadržaja pojedinih tematskih oblasti. Svakako da radovi koji se objavljuju u »Vojnom delu« i drugim vojnostručnim časopisima na izvestan način odslikavaju i stanje naše vojnonaučne misli u pojedinim tematskim (naučnim) oblastima. Ne treba posebno isticati da se svaka naučna misao, pa i vojna, ne može »uterivati« u nekakve šeme ili u planove i statistike.

Ovom prilikom potencirao bih još jedno značajno pitanje. Poslednjih nekoliko godina znatan deo sadržaja časopisa predstavljali su referati i diskusije sa okruglih stolova, koje je »Vojno delo« organizovalo. Mislim, da orijentaciju časopisa da organizuje takve naučne skupove o bitnim pitanjima vojne nauke i ratne veštine i, šire, opšte-narodne odbrane ne treba dovoditi u pitanje. Rasprave na tim skupovima su korisne i njihovi rezultati, svakako, predstavljaju značajan doprinos razvoju naše vojne misli. Međutim, kad to povežemo sa ocenom koju je u izveštaju izneo predsednik Saveta, da nismo uspeli dovoljno razviti polemiku i borbu mišljenja, onda ne mogu a da se ne upitam da li, možda, u tom načinu obezbeđivanja priloga, korišćenjem okruglih stolova, ne sužavamo prostor za razvoj polemike i

borbe mišljenja. Mislim, da bi ubuduće morali više razmišljati o tome kako razvijati polemike i borbu mišljenja, uz zadržavanje strogih i objektivnih kriterijuma, kako bi one bile u skladu sa našim temeljnim opredeljenjima. U tome, verovatno, ima i nekih protivurečnosti, jer mi smo sredina, rekao bih, sa razvijenom odgovornošću i visokim nivoom političke svesti, ali isto tako smo opterećeni sklonošću da ograničavamo »izlete« izvan onoga što je već utvrđeno, što je definisano itd. Možda zbog toga ne osećamo uvek zahteve vremena da pokrenemo procese o ispitivanju nekih ranijih, ili sada važećih rešenja. Da, upravo, treba poći od programskog opredeljenja Saveza komunista Jugoslavije — da nikad ništa nije toliko sveto da ne bi moglo biti prevaziđeno još boljim, naprednijim, itd. Nemam odgovor na to pitanje, ali mislim da je ovo prilika da malo razmenimo mišljenja o tome kako da stimulišemo i razvijamo taj polemički duh i borbu mišljenja, a da oni budu na liniji naših osnovnih opredeljenja, na nivou sadašnjeg stanja naše vojnonaučne misli i na nivou ugleda koji je časopis stekao u svom dugogodišnjem radu.

Pukovnik dr *RADOVAN RADINOVIĆ*. Veoma impresivno djeluju podaci iznijeti u Izveštaju da je najveći broj članaka u protekloj godini objavljen iz naučnih oblasti koje su težišne za tematsko usmjerenje časopisa. Međutim, taj podatak može i da zavara ako imamo u vidu da je veliki broj članaka upravo o onim temama o kojima su pokretane rasprave za okruglim stolovima. Ja bih se zalagao za to da se časopis ubuduće više i temeljitije posveti razmatranjima nekih ključnih strategijskih problema pripreme i vođenja oružane borbe na našem ratištu, odnosno u našem opštenarodnom odbrambenom ratu, kao što su, na primjer, uslovno nazvano — partizanski oblik oružane borbe i problemi vezani za njegovu pripremu i vođenje, od transformacije oblika oružane borbe i organizovanja oružanih snaga, strategijskih problema rukovođenja, do izbora najprimjerenijih oblika dejstava, itd. Pored toga, u pristupu razmatranju tehničko-tehnološkog faktora moramo ulagati znatno veće napore da teorijski osmislimo način na koji možemo negirati neke eminentne tehničko-tehnološke prednosti eventualnog agresora. Na kraju, htio bih da ukažem na to da Redakcija, Redakcijski odbor i Savjet »Vojnog dela« moraju ubuduće ulagati više napora u ostvarivanju čvršće i neposrednije komunikacije sa autorima (posebno potencijalnim) i čitaocima. Zapravo, ta komunikacija je, za sada, više jednosmjerna a manje dvosmjerna.

Profesor dr *VOJIN DIMITRIJEVIĆ*. Saglasan sam sa ocenom koja je data u izveštaju predsednika Saveta časopisa, a o tome je go-

vorio i general Mikić, da u »Vojnom delu« nema dovoljno polemike. Mislim da u tom pogledu »Vojno delo« nije nikakav izuzetak, jer polemike ima malo i u drugim oblastima našeg društvenog života. Čini se da polemiku teško prihvatamo, da se kritika doživljava kao napad na ličnost, a reakcije na pokušaj polemike, najčešće su žestoke. Međutim, u tom pogledu treba da stvaramo navike i ja to povezujem sa onim napomenama koje je general Mikić dao o okruglim stolovima. Mislim da svrha organizovanja okruglih stolova nije samo da bi se dobili i objavili prilozi koje su ljudi kod kuće napisali, već svrha okruglih stolova jeste vođenje rasprave o pojedinim pitanjima, uz sučeljavanje različitih mišljenja i stavova. Katkada su polemike o iznesenim stavovima i mišljenjima vrednije od onoga što je pročitano u naručenim referatima i saopštenjima. Svakako, misli se na ona polemička mišljenja i stavove koji su argumentovani.

Redakcija »Vojnog dela« trebalo bi više pažnje da posveti kritičkim osvrtima i prikazima knjiga. Mora se pratiti sve ono što se izdaje ne samo kod nas već i u inostranstvu, a što je u neposrednoj ili posrednoj vezi sa problemima ratne veštine i odbrane u celini, i o tome da obaveštava čitaoce. To, svakako, treba raditi planski. Ne mora se uvek insistirati na kritičkim osvrtima, već to mogu biti i informativni prikazi. Radi toga, trebalo bi na kraju časopisa uvesti posebnu rubriku u kojoj bi se donosili kritički osvrti i informativni prikazi dela u kojima se razmatraju pitanja ratne veštine, odnosno odbrane i zaštite. Na taj način bi se omogućilo da se čitaoci i saradnici »Vojnog dela« obaveštavaju o stanju i tendencijama razvoja vojnonaučne misli i najznačajnim novinama u oblasti razvoja vojne tehnike i tehnologije. Redakcija časopisa trebalo bi sama da pronalazi i angažuje autore kritičkih i informativnih prikaza dela naših i stranih autora, a ne da čeka da joj se autori takvih prikaza sami javljaju.

Kontraadmiral MILUN NIKOLIĆ. Ako, makar i površno, analiziramo strukturu autora koji su svoje radove objavljivali u »Vojnom delu« u poslednjih nekoliko godina možemo zaključiti da su to, prvenstveno, starešine koje su bile na najodgovornijim dužnostima u oružanim snagama, a koje su sada u penziji. Oni su svojim radovima objavljenim na stranicama »Vojnog dela« dali značajan doprinos razvoju naše vojnoteorijske misli. Posle njih, brojnu grupu autora čine starešine koje su sada na najodgovornijim položajima u oružanim snagama i oni naučni radnici izvan oružanih snaga koji se, po prirodi svoga posla, bave problemima odbrane. Međutim, malobrojni su autori iz organizacijskih jedinica Saveznog sekretarijata za narod-

nu odbranu, Generalštaba JNA, vojnih škola i školskih centara, a posebno iz jedinica (komandi armija, divizija i nižih jedinica). Stoga, u »Vojnom delu« nema dovoljno priloga u kojima se uopštavaju iskustva iz prakse (iskustva iz obuke i vaspitanja, sa vežbi jedinica i komandi i dr.). S tim u vezi, možda bi bilo dobro da se komandama armija i vojnih škola i školskih centara uputi dopis (informacija) u kojem bi se istakla potreba neposrednije saradnje starešina iz jedinica i ustanova oružanih snaga sa časopisom »Vojno delo« i zatražila podrška u animiranju novih autora i sardnika časopisa.

General-pukovnik u penziji dr **ĐOKO IVANOVIĆ**. Svakako da od »Vojnog dela« ne možemo tražiti da sveobuhvatno tretira sva pitanja vezana za pripremanje i vođenje oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu. Treba imati u vidu da postoje i drugi vojni časopisi koji se bave određenim pitanjima i problemima ratne veštine, odnosno pripremanja i vođenja oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu, kao na primer časopis »Pozadina« koji se bavi pitanjima materijalnog obezbeđenja u ONOR-u, odnosno vojne ekonomike. Mislim da »Vojno delo« treba više da se bavi aktuelnim međunarodnim odnosima koji mogu uticati na bezbednost naše zemlje (trka u naoružavanju, konfrontacija supersila, ekonomski problemi i dr.). Redakcija mora nastojati da se u »Vojnom delu« više objavljuju vojno-politički komentari u kojima bi se analizirale i objašnjavale najbitnije pojave u međunarodnim odnosima. Ti komentari bi bili veoma interesantni i značajni za čitaoce »Vojnog dela«, posebno sa stanovišta razumevanja tih pojava i njihovog mogućeg uticaja na našu odbranu i bezbednost. Takođe, u časopisu ima veoma malo članaka u kojima se razmatraju naši ekonomski problemi koji imaju strateški značaj (veliki privredni i drugi sistemi, nefunkcionisanje jedinstvenog jugoslovenskog tržišta itd.), sa stanovišta materijalnog i zdravstvenog obezbeđenja u opštenarodnom odbrambenom ratu. Pored toga, i problematika pozadinskog obezbeđenja oružanih snaga malo je tretirana na stranicama ovog časopisa u 1984. godini.

General-potpukovnik **TODOR ATANASOVSKI**. Prilikom razmatranja i ocenjivanja rezultata koje je »Vojno delo« postiglo u protekloj godini moramo polaziti od činjenice da je i vojnonaučna (vojnoteorijska) misao društveno uslovljena, odnosno da zavisi od ukupnih kretanja u društvu. Upravo u periodima brzog i dinamičnog društveno-ekonomskog razvoja i naša vojnonaučna misao je rezultirala značajnim ostvarenjima. Mislim da u toj činjenici treba tražiti razloge za to što u časopisu nema dovoljno polemike, borbe mišljenja

I novih ideja koje bi intezivirale dalji razvoj vojne teorije i utirale put praksi. Hteo bih, takođe, istaći da se naša vojna nauka, a posebno teorija ratne veštine, malo bave problemima vođenja partizanskog oblika oružane borbe. Čini se da ima i takvih gledanja koja taj oblik oružane borbe smatraju izrazom krajnje nužde, posmatrajući ga samo sa stanovišta istorijske retrospekcije, te mu pretpostavljaju ostale oblike. Međutim, treba imati na umu da je partizanski oblik oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu kao najširi oblik angažovanja svih potencijala društva u ostvarivanju ratnih ciljeva, prostorno i vremenski neograničen. Stoga, mislim da i »Vojno delo« mora ulagati više napora u iniciranje rasprava o najbitnijim pitanjima pripremanja i vođenja partizanskog oblika oružane borbe u opštenarodnom odbrambenom ratu.

General-pukovnik u penziji *RADE SUŠA*. Mislim da problematika tematske oblasti vojne nauke i teorije ratne veštine nije dovoljno produbljena, jer se autori priloga iz te oblasti još uvek zadržavaju na nivou opštih teorijskih kategorija. S tim u vezi, časopis bi se više morao baviti teorijom operacije u opštenarodnom odbrambenom ratu, posebno razmatranjem njenih osnovnih sadržaja. Isto tako, potrebna su šira i produbljenija razmatranja osnovnih sadržaja oružane borbe, a posebno protivvazdušne odbrane, protivoklopne, protivdesantne i protivelektronske borbe. Poslednjih godina stalno smo isticali da u časopisu nema dovoljno priloga u kojima se tretira ta problematika. Redakcija bi morala ulagati više napora na angažovanju autora, poznavalaca te problematike. Takođe, veoma je malo priloga, posebno onih kvalitetnih, u kojima se razmatra nuklearno, hemijsko i biološko oružje i njihov uticaj na način izvođenja borbenih dejstava na našem ratištu. Mada je problematika rukovođenja i komandovanja dosta zastupljena u sadržaju »Vojnog dela«, mislim da je ona jednostrano tretirana — uglavnom na strategijskom nivou rukovođenja opštenarodnom odbranom ili rukovođenja i komandovanja oružanim snagama. Međutim, potrebna su i razmatranja teorijskih i praktičkih problema rukovođenja i komandovanja na operativnom i taktičkom nivou. Takođe, smatram da u časopisu ima veoma malo priloga u kojima se uopštavaju najvrednija iskustva iz naše bogate prakse jedinica i ustanova oružanih snaga.

General-major *ZDRAVKO LONČAR*. Na osnovu analize sadržaja »Vojnog dela« u 1984. godini možemo konstatovati da je problematika Ratnog vazduhoplovstva i protivvazdušne odbrane simbolično tretirana u časopisu (samo jedan prilog). Moramo razmisliti kako animirati starešine iz tog vida da kao autori sarađuju u »Vojnom delu«.

Možda bi se mogla komandnom linijom postaviti obaveza starešinama na višim komandnim i drugim dužnostima (komandantima jedinica, načelnicima ustanova i dr.) da, na primer, u periodu 4—5 godina napišu za »Vojno delo« kvalitetan članak. Teorijski rad, odnosno saradnja tih starešina u vojnim časopisima, mogla bi biti i jedan od elemenata njihove službene ocene. U »Vojnom delu« se do sada veoma malo posvećivala pažnja praćenju razvoja nekih savremenih sredstava za osmatranje i gađanje noću koja, uslovno rečeno, noć pretvaraju u dan. Ta sredstva znatno utiču na način izvođenja borbenih dejstava, čemu teorija naše ratne veštine mora posvetiti odgovarajuću pažnju.

Pukovnik u penziji prof. dr *MENSUR IBRAHIMPAŠIĆ*. Jedan od najvažnijih zadataka Saveta časopisa mislim da je stvaranje što povoljnijih društvenih, organizacionih i materijalnih uslova za rad Redakcije i Redakcijskog odbora. Polazeći od te činjenice želeo bih dati dva predloga. Prvi se odnosi na stvaranje uslova Redakciji da može ostvariti uvid u to kakve su ocene i mišljenja čitalaca o časopisu u celini. Mi o tome imamo jedan opšti utisak, ali ne raspolažemo nikakvom empirijskom građom na osnovu koje bismo mogli potkrepiti to što mislimo. Stoga predlažem da Savet pokrene akciju radi stvaranja uslova Redakciji časopisa da može godišnje kontinuirano prikupljati podatke i sticati potpuniji uvid u to kako su čitaoci primili časopis. Drugi se predlog odnosi na problem stepena informativne, odnosno naučno-informativne vrednosti časopisa, koji je, mislim, s pravom izneo profesor Dimitrijević. Ta informativnost ne može se obezbediti samo naporima pojedinih članova Redakcije ili Redakcijskog odbora. To je problem koji mora biti postavljen i rešen u organizaciono-materijalnom smislu, kao što se to radi u svetu. Mislim da se sa malo finansijskih sredstva i sa malo ljudi može obezbediti pouzdan uvid u naša i strana izdanja od interesa za čitaoce »Vojnog dela« i naučnu informativnost časopisa.

General-potpukovnik mr *AVGUST VRTAR*. Bilo bi zaista dobro da imamo stvaran uvid u to šta časopis znači za čitaoce i kakva je njegova informativna vrednost, svakako, naučno-informativna. Mislim da je zbog našeg pozitivističkog pristupa stvarnosti doprinos pojedinih priloga u »Vojnom delu« veoma ograničen u odnosu na očekivanja i u odnosu na rešenja koja se u njemu nude. Stoga se zalažem za kritičniji pristup stvarnosti. Takođe, mislim da malo ima analize vlastite prakse, kretanja u toj praksi i uopštavanja naših iskustava, tj. ima malo dobre teorije. Štaviše, na osnovu pojedinačnih pojava i njihovog uopštavanja donosimo normativna rešenja, bez sagledavanja dijalektičkog jedinstva stvari (pojava), procesa, stanja i odnosa.

Kad je reč o autorima, mislim da se nalazimo u, tako da je nazovem, fazi smene generacija. Iz Armije odlaze visoki vojni rukovodioci koji imaju bogata ratna i posleratna iskustva. Mislim, da nismo u potpunosti uspjeli osposobiti novi mladi naučnoistraživački kadar koji bi mogao činiti dalje prodore u razvoju naše vojnonaučne misli i prakse i iznalaziti odgovore na nova, aktualna pitanja ratne veštine i odbrane u celini. Još uvek imamo relativno malo naučnih radnika koji se neposredno bave naučnoistraživačkim radom u oblasti ratne veštine, posebno onih koji rezultate svojih istraživanja i saznanja prezentiraju na stranicama »Vojnog dela«. Ovim ne tvrdim da samo, na primer, doktori vojnih nauka mogu pisati članke za ovaj časopis, nego, mislim da su za to oni najkvalifikovaniji. Na kraju, istakao bih da »Vojno delo« može znatno doprineti afirmaciji mladih autora, naučnih radnika i pregalaca, koji će krčiti puteve daljem razvoju naše vojnonaučne misli.

Pukovnik dr *MOMČILO LAZOVIĆ*. U »Vojnom delu«, u 1984. godini, problematika vaspitanja i obrazovanja veoma je malo tretirana. Poznato je, međutim, da pripremanje i osposobljavanje svih subjekata i snaga društva za opštenarodni odbrambeni rat predstavlja strategijsko pitanje. Stoga, mislim, da bi ta problematika trebalo da bude mnogo više tretirana u »Vojnom delu«, a naročito sledeća pitanja: sistem vaspitanja i obrazovanja u društvu i u oružanim snagama sa aspekta pripremanja za odbranu i zaštitu; utvrđivanje profila starešinskog i drugog kadra u oružanim snagama; utvrđivanje didaktičko-metodičkih standarda u obuci vojnika, u nastavi u vojnim školama, u obuci komandi i štabova i starešina; rukovođenje vaspitno-obrazovnim procesom u Jugoslovenskoj narodnoj armiji i oružanim snagama u celini, itd. Mislim, da se moramo svi (članovi redakcije, Redakcijskog odbora i Saveta) više angažovati na »negovanju« autora, približiti im se i podsticati ih na saradnju u časopisu. S tim u vezi, predlažem da Redakcija i Redakcijski odbor sačine program rada, odnosno aktivnosti na planskom angažovanju autora radi obezbeđenja većeg broja kvalitetnih priloga za »Vojno delo«.

General-major *ILIJA NIKEZIĆ*. Često se čuju ocene i mišljenja da nam teorija zaostaje za praksom. Međutim, postavlja se pitanje — da li praksa »apsorbuje« ono što je teorija dala do sada i da li tu praksa, možda, u nekim elementima zaostaje za teorijom? Da li smo, s tim u vezi, vršili potrebne analize i da li imamo pouzdanih podataka, na primer, o tome koliko je dostignuća u vojnoj teoriji ugrađeno u obuku jedinica do nivoa puka, u obrazovno-vaspitni proces u vojnim školama i školskim centrima itd

Drugo, što bih hteo istaći jeste to da u časopisu, ponekad, ima dosta priloga koji su rađeni za druge svrhe, a koji zauzimaju nemali prostor. Mislim da u »Vojnom delu« treba više prostora odvajati za polemike i za one članke u kojima autori iznose svoje originalne ideje i misli o bitnim pitanjima teorije i prakse ratne veštine, odnosno odbrane i zaštite. I na kraju, mislim da »Vojno delo« treba više da sarađuje sa nastavnim i naučnim ustanovama u oružanim snagama i obratno. Time bi se uspostavila čvršća veza između naučno-istraživačkog i studijskog rada i izdavačke delatnosti.

IVO KUŠNIR. Savez rezervnih vojnih starešina Jugoslavije za svoje članove otkupljuje znatan deo tiraža »Vojnog dela«. Međutim, naša saradnja, odnosno saradnja rezervnih vojnih starešina u časopisu, skoro je simbolična. Redakcija časopisa i mi u Saveznoj konferenciji SRVSJ morali bismo uložiti više napora da se ostvari čvršća saradnja, posebno na poslovima od zajedničkog interesa. Mislim, da bi se problemi osposobljavanja rezervnih vojnih starešina trebalo više da tretiraju u »Vojnom delu«.